

Červiven, Krnov: bratří Čapkové – Adam Stvořitel

Adam Stvořitel je posledním společným dramatickým (a celkově literárním) počinem z dílny bratří Čapků. Podle náročnosti textu i dlouhé době, po kterou byl utvářen, můžeme odvodit, že autoři pracovali ve shodě a naplno, se silným intelektuálním a uměleckým nasazením. Světová premiéra dramatu proběhla 12. dubna 1927 (rok po jeho dopsání) na scéně Národního divadla v Praze v režii Karla Huga Hilara a ve výpravě Vlastislava Hofmana.

Knižně vyšla až po jevištním uvedení, v květnu 1927. Inscenace (i text) se setkala s protichůdnými názory kritické i divácko - čtenářské obce. Výtky se většinou týkaly nízké míry dramatickosti, filozofické komplikovanosti textu, která klade na diváka nepřiměřené nároky, nebo polytematičnosti, jež rozbíjí jednotu celku. Adam Stvořitel (hlavně ve srovnání s pozdějšími úspěchy dramaturgů Karla Čapka) zůstal ve své době nedoceněn a nepochopen. Adam Stvořitel pojednává o destrukci stávajícího světa (i lidstva) a utváření nového, které má v rukou Adam, později i jeho Alter Ego. Krásné myšlenky, ideály a cíle tvůrců nemají tentýž obraz v realitě, a tak se nový svět ve svých negativních začíná nápadně podobat onomu zničenému. Konflikty spějí až k totální válce mas a zavržení stvořitelů. Ti mají v rukou možnost svět znovu znegovat, ale kvůli Zmetkovi, jenž mermomocí lpí na životě, tak neučiní. Dávají tedy událostem volný průběh. Formálně hra přebírá podobu revue s řadou pospojovaných výjevů. V Adamu Stvořiteli se vypráví bohatý příběh s rozvitým dějem a značným množstvím postav. Původ komplikovanosti textu lze vysledovat ve snaze o co nejpřesnější zachycení filozoficko - politického pohledu na nejaktuálnější aspekty soudobého lidského společenství. Z mnoha řešených témat zmíníme například: budování nového světa na jeho rozvalinách (vliv světové války), otázka nadčlověka (vliv Nietzscheho), problematika ideologií skrývajících nebezpečí zneužití (nacionální socialismus, komunismus), nevhodně radikální řešení situací (revoluce) a mnohá další. Závažnost témat vedla autory k volbě formy komedie a satiry, aby se drama stalo pro diváky a čtenáře únosné (Čapkové se i přesto museli potýkat s obviněními z pesimismu, nihilismu a negace veškeré lidské práce na zlepšení světa).

Soubor SpgŠ Červiven z Krnova přistoupil k této látce tvořivě a zároveň pietně. Jak při diskusi řekl, chtěli si vyzkoušet cizího, chytrého autora oproti divadlu autorskému. Vedoucí souboru Petra Severinová proto přinesla Adama Stvořitele, udělala dramaturgickou úpravu, kterou zjednodušila text, ale ponechala syžet beze změny, upravila počet hrajících figur, ale ty nejdůležitější ponechala. Asi by tak postupoval každý renomovaný dramaturg. Ale teď přichází fáze režijní, jak text zajímavě a překvapivě zviditelnit na jevišti. V inscenaci se snaží mladí herci postupovat cestou činoherního herectví, ale ukazuje se, že tam, kde musí jednat cizími slovy, naplňovat text, který není jejich vlastní, narážejí na limity svých schopností a řemeslných dovedností. Ani režie jim moc nepomáhá s výstavbou dramatických situací. Sledujeme více výsledky jednání než samotný proces jednání, který vždy bývá zajímavější. Soubor se snaží všechny báječné, chytré a výrazné filozofické myšlenky vydeklamovat, donést je tak říkajíc na zlatém podnosu přímo do hlav diváků. A zase se ukazuje, že text je psán autory z pozice myšlenkových tezí. Nic proti tomu, tak se v první polovině dvacátého století psávalo, pro čtení je to velmi a velmi zajímavé, ale pro hraní víc než obtížné. A tak u Červivenu zůstalo zatím jen u pokusu zinscenovat myšlenkově náročného Adama Stvořitele, nicméně u pokusu smysluplného, neboť už samotná práce, herecká, výtvarná i režijní jejich divadelní tvorbu musela obohatit.

Jaroslav Kodeš

ZDE BYLO VYKONÁNO
DÍLO
STVOŘENÍ

